MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

T. HORVÁTH, Attila

Képek Afrikáról – Darwin rémálma / Photos on Africa – Darwin's Nightmare

Eredeti közlés /Original publication:
Africana Hungarica, 2007, 2. évf., 1–2. szám, 260–266. old.
Elektronikus újraközlés/Electronic republication:
AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR – 000.002.865
Dátum/Date: 2018. május / May
filename: thorvath_2007_DarwinRemalma
Ezt az információt közlésre előkészítette
/This information prepared for publication by:
B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd
Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document:
T. HORVÁTH, Attila: Képek Afrikáról – Darwin rémálma / Photos on Africa – Darwin's Nightmare, *AHU MATT*, 2018, **pp. 1–11. old.**, No. 000.002.860, http://afrikatudastar.hu
Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:
Közkönyvtárakban / In public libraries
Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, Huber Sauper filmje (Darwin rémálma) c. film bemutatása és elemzése, amely az afrikai újgyarmatosítás egy jellegzetes példájának bemutatásával a globalizáció súlyos árnyoldalait kívánja feltárni
African studies in Hungary, presentation and analysis of Huber Sauper's film (Darwin's Nightmare), which aims to reveal the serious shadows of globalization by presenting a typical example of African neo-colonization

---

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS, ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMENTUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/ writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages
* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration
* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

KÉPEK AFRIKÁRÓL – DARWIN RÉMÁLMA

T. HORVÁTH, Attila

Africana Hungarica, 2007, 2. évf., 1–2. szám, 260–266. old.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban figyelhető meg, hogy egyes dokumentum-filmek nagy sikert aratnak, de ezzel párhuzamosan viharos vitákat is kavarnak. Nincs ez másképpen az osztrák származású, jelenleg Párizsban élő rendező Hubert Sauper filmjével sem. Az általa az elmúlt négy évben a Viktória-tó mellett fekvő Mwanza városában, jórészt rejtett kamerával készített dokumentumfilm 2005-ben szinte minden fesztiválon díjat nyert. Miért e nagy siker? Mi tette ezt a filmet annyira jelentőssé, hogy rákerült az Oscar-díjra jelölt filmek listájára is?[1]

Az alábbiakban megkísérlem elemezni az alkotás fontosabb üzeneteit és annak önmagán túlmutató összefüggéseit.

A mozi témájával kapcsolatban nehéz frappánsan újat mondani a forgalmazó ismertetőjéhez képest:

„1950-ben a tanzániai Viktória-tóba mesterségesen betelepítették a nílusi sügér nevű halfajt, amely – ragadozó lévén – rövid időn belül kiirtotta a tó ott élő természetes halfajait, felborítva az élővilág egyen-

[1] Amelyet végül is nem kapott meg. Tény, hogy manapság a filmkészítők és az ítészek – köztük a hollywoodiak is – egyre jobban érdeklődnek Afrika iránt. A *Hotel Ruanda* a tavalyi Oscar-gálán három jelölést gyűjtött be. Idén a jórészt Afrikában játszódó *Az elszánt diplomata* című film ugyancsak több jelölést kapott, a rövidfilmek kategóriájában pedig két film is afrikai témájú volt: a *God Sleeps in Rwanda* és az egykor darfúri képeivel befutott Kevin Carter fotóriporter életéről és haláláról szóló *The Death of Kevin Carter: Casualty of the Bang Bang Club*. A legjobb külföldi film a sowetói környezetben játszódó *Tsotsi* lett, amely egy tavaly jelölt, de díjat nem nyert másik dél-afrikai filmmel együtt a dél-afrikai filmgyártás erősödését jelzi. Amerikai filmesek e sorok írásakor, 2006 márciusában, kezdték meg egy olyan akció-kalandfilm forgatását Leonardo di Caprióval, amely a sierra leonei polgárháború kezdetén játszódik és gyémántcsempészekről szól.

súlyát és ökológiai katasztrófát előidézve. A betelepítők mindezt azért tették, hogy az elszaporodott értékes húsú sügért tonnaszám halászhassák ki a tóból és az európai piacokra vihessék jó pénzért eladni, rabszolgasorba döntve így a helyi bennszülötteket, akiket fillérekért, embertelen körülmények között dolgoztatnak a halászatban és a halfeldolgozásban. A halat külföldre szállító repülőgépek fegyvereket hoznak Oroszországból, ezzel tovább éltetve az Afrika történelmét fémjelző polgárháborúskodást. A nyomor a térség bennszülöttei körében elképesztő méreteket ölt: éhezés, hajléktalanság, járványok, drogfüggőség és prostitúció kíséri, miközben az Új Világrend megteremtői hatalmas pénzeket keresnek kizsákmányoló üzletpolitikájuk révén. A történetet olyan emberek mesélik el, akik az elnyomottak oldalán állnak…"

Így valósul meg a világon mindenütt nem csak Darwin, hanem az egész emberiség rémálma.

A filmmel kapcsolatos gondolatainkat két szempont szerint célszerű csoportosítani: az egyik a globalizáció és annak kritikája, a másik az, ami a filmben sajátosan afrikai.

A rendezőnek feltett szándéka, hogy véleményt mondjon a globalizációnak nevezett folyamat árnyoldalairól, s ennek kapcsán Afrika csak ürügy. A film a nílusi sügér köré épül, amely egy sokféleképpen értelmezhető allegória és a globalizációról szóló parabola középpontjában áll: tájidegen, mindent felzabáló, öngyilkos stratégiát folytató kannibál – tegyük azért hozzá, hogy ez utóbbi nem ritka a ragadozó halak körében –, amely azzal párhuzamosan csökkenti a tó biológiai változatosságát, ahogyan a helyiek életlehetőségei csökkennek. Mivel a globalizáció legnagyobb áldásának éppen választási lehetőségeink bővülését tekinthetjük, az alkotónak a témát kezelő kritikus hozzáállása már az ottani beszűkült, lepusztult, „széthulló világot" bemutató első néhány kockánál nyilvánvaló.

De a nílusi sügér magának az „Új Világrendnek", a kapitalizmust uraló nyugati embernek is jelképe, aki szintén képes mindent „felzabálni", a gyengébbet kihasználni, kifosztani, majd – ellentétben az idővel pusztulásra ítélt sügérrel – végül továbbállni.

A filmben minden képi és szöveges információt megvan, ami a harmadik világra, s ezen belül is főleg Afrikára emlékeztet: ökológiai katasztrófa, éhínség, szárazság, AIDS, utcagyerekek, korrupció, tehetetlen szervezetek és a háború lehetősége. A rendező a felvonultatott

jelképek ellenére – vagy talán éppenséggel a túlságosan is didaktikus eszközök, a „mindenáron mondani valamit" elvétől vezérelve – egy meglehetősen zárt belső logikájú, kevés tágabb asszociációs lehetőségeket kínáló művet hozott létre, melyben minden kép összefügg minden más képpel és kijelentéssel. A tanító célzat éppen a csattanónak szánt fegyver- kereskedelmi szálnál a legszembetűnőbb, s ez meg is bosszulja magát. A filmben folyton elhangzó kérdésre (de mit hoz a repülő Afrikába?) a végén sugallt-adott válasz (fegyvereket) nem igazi katarzis, hanem a film logikájából könnyen kikövetkeztethető banális végkifejlet (ami egyébiránt a tény súlyát nem csökkenti).

Hozzátehetjük persze, hogy a rendező egy olyan világba kalauzol bennünket, amelyről a legtöbb nyugati embernek nem sok ismerete van, tehát filmes eszközeit ehhez kellett igazítania, s mivel elvetette a hosszú narrációkat, kénytelen volt sűríteni, kliséket alkalmazni. Talán néhány pontatlanság is ennek tudható be: a film például azt sugallja, hogy Tanzániában sok háború volt, holott az ország politikai rendszere a szegénység ellenére is stabil és az Idi Amin Ugandája ellen

1978–1979-ben vezetett offenzíva óta béke van.[2] A megszólaltatottak vélhetően a Nagy Tavak vidékének háborús válsággócaira gondoltak. Maga az a tény, hogy „Tanzánia" eléggé homogén módon jelenik meg (és ráadásul összekeveredik a nyugati néző által keresett „Afrika" képpel), szintén félreértésekre adhat okot. Túlzás lenne ugyanis azt állítani, hogy a hal betelepítése a Magyarországnál tízszer nagyobb területű ország minden egyes régiójában olyan gyökeres átalakulást okozott volna, mint Mwanzában és környékén. A film azt is sugallja, hogy ezt az egész problémát a rendező fedezte fel a világ számára, holott a Viktória-tó ökológia gondjai – nílusi sügérestől és vízijácintostól együtt – régóta ismertek nem csak a kutatók, de a figyelmes újságolvasók előtt is.

Ha az alkotó a film által sugallt összefüggéseket néhol túlságosan didaktikusan ábrázolta is, kárpótolnak minket az időnként Bosch festményeit idéző remek részletek: ilyen például a műtők tisztaságával vetekedő, „eurokonform" halfeldolgozó és a helyi piacra dolgozó halszárító telep közötti ordító különbség hatásos ábrázolása. Az egyes helyi interjúalanyok vagy a szállítógépek pilótáinak rendkívül plasztikus

[2] Ami egyébként igazi operettháború volt a teljesen demoralizálódott ugandai alakulatok ellen: a tanzániai erők állítólag egyetlen teherautót veszítettek a harcok során.

ábrázolása is erénye a filmnek. Az indiai vállalkozók, az értelmes éjjeliőr, a helyieket filmvetítéssel térítő afrikai misszionárius, a világ dolgairól a halásztelepen elmélkedő egykori tanár, vagy a helyi politikusok és a halügyi eurokraták figurái igazán érdekfeszítő perceket szereznek a nézőknek.

Az ilyen típusú filmek piacának egyre nagyobb jelentőségét azokon az akciókon keresztül is lemérhetjük, amelyek a nyugat-európai bemutatókat követték. Franciaországban például, ahol a politikai aktivizmusnak egyébként is nagy hagyományai vannak, egyes nem-kormányzati szervezetek nyilvános vitákat szerveztek, amelynek eredményeképpen aláírásgyűjtési akciók, a nílusi sügér vásárlása elleni bojkottfelhívások születtek. A kibontakozó polémiában azok is hallatták hangjukat, akik a filmnek azt az üzenetét is megértették, hogy nincs igazi megoldás a jelenlegi helyzetre, mert a problémák magából az észak-déli viszonyrendszerből fakadnak és az indulatok diktálta rövid távú akciókkal megoldhatatlanok. A rendező is igen visszafogottan nyilatkozott ez ügyben:

„Természetesen örülök, hogy filmem megdolgoztatta a nézők agyát, de a bojkott egy meglehetősen leegyszerűsítő olvasatra vezethető vissza. Ráadásul éppen ellentétes hatást érhet el, mint amit a szervezők akarnak, hiszen egyebek mellett olyan tanzániaiak ezrei is munkanélkülivé válhatnak, akiknek megélhetése a sügértől függ. Pontosan ugyanilyen dokumentumfilmet forgathattam volna bármelyik szegény országban, bármilyen természeti erőforrásról: Angolában az olajról, Sierra Leonéban a gyémántról vagy Hondurasban a banánról. Ha megcsináltam volna ezeket a filmeket, az emberek vajon bojkottálnák az olajat, a gyémántot, vagy a banánt? És aztán?”[3]

A film közvetve egy önmagán túlmutató kérdést is felvet, amely e lap olvasóit bizonyára jobban érdekli, minthogy specifikusan Afrikával kapcsolatos. A szerzőt szándéka – bemutatni a pokol legmélyebb bugyrait – nem véletlenül vezette Afrikába. De miért van az, hogy a „harmadik világ” nyomorát oly gyakran illusztrálják Afrikával? Arról van-e szó, hogy a régtől fogva civilizációnélkülinek és a premodern társadalmak szimbólumának tartott Afrika a modern tömegkommuni-

[3] Mathilde Blottière, *Ce „Cauchemar…” qui nous réveille*, http://cinema.telerama.fr/edito.asp?art_airs=M0505021156380 (letöltve: 2006. március 20).

kációs világverseny nagy vesztese is? A kérdés megválaszolása nem könnyű és nem lehet tárgya egy filmről szóló recenziónak. Szögezzük le, hogy nem a filmben érintett társadalmi problémák *súlyáról*, hanem bemutatásuk *módjáról* van szó. Senki sem vitathatja el az ökológiai katasztrófák, a társadalmi problémák, vagy a háborús konfliktusok jelentőségét a mai Afrikában – vagy bárhol máshol a világon –, ugyanakkor nem mindegy, hogy milyen attitűddel viszonyulunk ehhez. Az Afrikával kapcsolatos legfontosabb közhelyek katalógusát sokan összeállították már. A *Sociétés Africaines* folyóirat programadó írásában az elefántcsontparti származású szociológus, Assouman Yao Honoré a következőket sorolja fel: Afrikát gyakran ábrázolják körülhatárolhatatlannak; premodern, rurális, a technológiától és a nyugati értelemben vett tudományosságtól távolinak, ahol a „civil társadalom" kialakítása lehetetlen; „törzsek", „etnikumok", „klánok" népesítik be, nem társadalmi rétegek, osztályok; természeti és társadalmi katasztrófák végeláthatatlan sora nehezíti az ottaniak életét.[4] (Az itt ismertetett filmben talán csak a „törzsi" Afrika képe nem termelődik újjá.)

Ezzel párhuzamosan a turistairodák egzotikum-hajhászása Afrikát színes és vonzó kavalkádként is gyakran megjeleníti.

Annak, hogy az Afrikáról szóló filmek által sugallt kép korrekcióra szorul, egyre gyakrabban adnak hangot maguk az afrikaiak is, akik egyre gyakrabban beszélnek arról, hogy az afrikai sikereket is be kellene mutatni. Vannak médiumok, amelyek ezt kifejezett céljuknak tekintik: ilyen az RFI (Radio France International), amely műsorainak jelentős része Afrikáról vagy egyenesen az afrikaiaknak szól, s amelyben rendszeresen megszólaltatnak olyan afrikaiakat – értelmiségieket vagy éppen az utca emberét –, akik azt bizonyítják, hogy Afrika „elátkozott földrészként", „halálos betegként", reménytelen „gettókontinensként" ábrázolása sokszor nem a realitásokat tükrözi, hanem jó- vagy rossz szándékú félreértésből fakad. Mivel a számadatok szentségére épülő európai típusú ökonomizmus jelöli ki azt a koordinátarendszert, amelyben ítélünk és ítéltetünk, gyakran nem is értjük meg azokat a kultúrákat, amelyeknek társadalmi, gazdasági szerveződése eltér a nyugatitól. Marginálisnak tartunk mindent, ami kívül esik köreinken.

[4] Assouman Yao Honoré, „Entre image et realité", *Sociétés africaines*, No. 1, 2002. május 15, http://www.africansocieties.org/n1/editorialefrancese.htm (szerkesztői előszó).

Márpedig, amint a kérdést kutató kameruni politológus, Jean-Emmanuel Pondi mondja,

„…a marginalizálódás tényét általában sokan elfogadják, mint olyasvalamit, ami ellen nem sokat lehet tenni, mert oly sokszor beszéltek róla, s oly gyakran ismételgették. De attól, hogy valamit nagyon sokszor elismételnek, még nem biztos, hogy igaz is. (…) A [visszaesést bizonyító] számadatok, minthogy olyan hitelesnek tekintett szervezetektől származnak, mint amilyen a Világbank vagy a Nemzetközi Valu- taalap, általában nem képezik vita tárgyát. (…) Pedig nem kellene szinte mindent a kvantitatív, gazdasági-pénzügyi dimenzióra redukálni. (…) A mi érvelésünk szerint Afrika nem marginalizálódott teljesen, s ha olykor a szellemi produkcióra, a sportra, a művészetre tekintünk, azt látjuk, hogy Afrika ezeken a területeken inkább „ellátója" a globalizációnak. A kérdés inkább az, hogy mindez miért nem közismert, hogy milyen szándékokat kell keresnünk Afrika megítélésének a deformálódásában, s hogy milyen eredményekkel kecsegtet egy olyan fajta szemlélet, amely felhagy ezzel a lehangoló megközelítéssel. (…) Az afrikai kultúrák mindenek előtt kvalitatív, globális és holisztikus megközelítésűek, ami azt jelenti, hogy nem a részleteket, hanem az egészet szemlélik. Ha „bezárjuk" az embereket egy tisztán kvantitatív és individualista szemléletbe – mert ilyen az „egy főre eső bruttó nemzeti termék" kategóriája –, akkor egy adott civilizáció szempontjai alapján ítélünk meg egy másik civilizációt. Afrika drámája éppen az, hogy folyamatosan ítélet alatt áll. Természetesen vannak közös emberi értékek, amelyek az egész világon azonosak, de vannak saját kulturális jellegzetességek is, amelyek kritériumai alapján nem szabadna más kultúrákat pellengérre állítani. Mi pontosan a kritériumok ilyen fajta önkényes megválasztását vitatjuk. Arról van szó, hogy a marginalizáció csak a nyugati makro- és mikroökonómia szűrőjén keresztül értelmezhető."[5]

E kis kitérő után térjünk vissza a filmhez, melynek van egy ritka sajátossága: van ugyanis némi információnk az afrikai fogadtatásáról, ami a fentebb leírtakhoz tanulságos adalékként szolgálhat. A *Darwin*

[5] Interjú Jean-Emmanuel Pondival, „La marginalisation de l'Afrique: une réalité ou un mythe?" *Mémoire d'un continent* sorozat, szerk. Elikia M'Bokolo, Radio France International; elhangzott 2006. január 21-én

*rémálmá*t 2005 szeptemberében egy alapítvány levetítette az ugandai Katosi település lakói előtt, akik szintén halászok a Viktória-tó partján, és szintén a sügértől függ a megélhetésük. A vetítést követő beszélgetés során filmre vették a nézők gondolatait.[6] A halászközösség tagjainak reakcióit, kommentárjait látva e sorok írója olyan alapvető különbséget érzékelt, amely nem csak arra bizonyíték, hogy nem létezik „egydimenziós", homogén Afrika, hanem arra is, hogy egy adott problémát mennyire különbözőképpen ábrázolhat az alkotó. Míg a *Darwin rémálma* egy rendkívül passzív, szétesőben lévő társadalom képét vetíti elénk, ahol az eurokraták és a nagyvállalkozók kivételével mindenki mindenben vesztes és áldozat, addig a rövidfilm egy olyan közösséget tár elénk, amelyről mindent mondhatunk, csak azt nem, hogy karba tett kézzel várná sorsa jobbra fordulását. A település lakóit persze távolról sem a film globális léptékei érdekelték; ehelyett folyamatosan összehasonlították magukat a náluk rosszabbul élő mwanzaiakkal, s időnként némi büszkeséget is érezhettünk szavaik hallatán:

„A mi halaink jobb minőségűek, mint a mwanzaiak halai. Igyekezzünk, hogy legyen még jobb a minőségük! (…) Az ottani városban az embereknek sok bajuk van, betegségek tizedelik őket az alacsony színvonalú higiénia és egészségügyi ellátás miatt. Még a mwanzai kikötő is nagyon piszkos!" – mondta egy férfi.

Egy asszony így folytatta: „A [filmbéli] gyermekek éhesek és szenvednek! Harcolnak még az ételért is. Gondolkozzunk el ezen… Több ételt kellene adni a gyermekeinknek!"

Egy másik férfi szavai: „Én csak két dolgot szeretnék mondani: először is, az egészségügy Mwanzában rosszabb, mint itt, de ők nem fogják ki a túl fiatal halakat. Náluk az összes hal kellő méretűre nő, itt viszont sokszor találkozunk azzal, hogy a fogás kis halakból áll (…) rövidesen nem lesz hal a tóban és abba kell hagynunk a halászatot!"

Egy másik néző indulatos szavai: „Összpontosítsunk a halászok életére! Nekik a legrosszabb az életük, pedig ők fogják az összes halat. A kívülállóknak jobb az életük. Ha ők nem segítik az embereket a haltermelésben, hogyan gondolhatják, hogy jobb minőségű haluk lesz? Segítsenek minket, küldjük el kérdéseinket a kormányhoz! Azért fogunk túl fiatal halakat, mert nincs más választásunk. Nem törődnek

[6] Az angol feliratos 25 perces kisfilm címe: *Katosi community response towards Darwin's nightmare*. Letölthető az internetről is: http://www.clmayer.net/spip/article.php3?id_article=173

az átlagos halásszal! A mi itteni kikötőnk szervezettebb, mint Mwanza! Most segítik itt a halászokat, de nem törődnek a szigeteken élőkkel![7] Ki kellene terjeszteni rájuk is a szolgáltatásokat, mert az ő egészségügyi helyzetük is nagyon rossz. Ha mód van rá, tanítsunk itteni halászokat, hogy segíthessék a szigeten élő kollégákat!"

Egy nő véleménye: „Az étel sok család számára okoz gondot. Az emberek itt nem esznek elegendő táplálékot. Szeretnénk, ha a kormány biztosítana nekünk száraz szemesterményeket is, például kukoricát vagy rizst, mert az édesburgonya és a kasszava nem jó, a banánnal együtt gyorsan megromlik. Meglepő, hogy Mwanzában kenukat használnak, amikor nekünk motoros halászhajóink vannak. Úgy tűnik, jobb itt!"

A gyakorlatias és nagyon jól szervezettnek tűnő közösséget a Katosi Women Fishing and Development Association (KWFDA) koordinálja. Vezetőjük, Margaret Nakato asszony egy nyilatkozatában elmondta, hogy a halászati szektorban dolgozó nők helyzete miatt döntöttek a szervezet megalakításáról. Hagyományosan női feladat volt a kisebb halak feldolgozása, ami a kifogható halak méretét korlátozó szabályok miatt állandó összeütközésekhez vezetett a hatóságokkal.[8] A csoport nem titkolt célja, hogy több lábon álló gazdálkodást szervezzen, amely nincs kiszolgáltatva a halászatnak, hanem – szarvasmarhákkal és egyéb tevékenységgel – tervezhető gazdaságot és persze reményteljes jövőt biztosít tagjainak. Ügyes politizálásukat azon is lemérhetjük, hogy a *Darwin rémálma* európai bemutatói kapcsán felhívásokat tettek közzé a helyi halászat problémáinak ügyében, többek között az Európai Uniónak is címezve.

Természetesen ez a rövidfilm is lehet tendenciózusan összevágott és innen nincs lehetőségünk az ottani valós helyzet minden oldalának megismerésére. Az interjúk mégis azt mutatják, hogy az afrikai emberek egyáltalán nem olyan reménytelenül passzívak, mint amilyennek Sauper filmje ábrázolja őket, és nagyon is jól tudják, hogy mire van szüksége és azt hogyan kell megszerezni.

Habár Michael Moore filmjei után sokakban jogos bizalmatlanság ébredt az „elkötelezett film" műfaja iránt, Hubert Sauper világos problematikát és érvényes megközelítést tartalmazó filmjét – a fentiekben

[7] Egy közeli szigetről van szó.

[8] „Hopes amidst the Nightmare", *Yemaya: ICSF's Newsletter on Gender and Fisheries*, No. 20, 2005. december.

említett minden fenntartásom ellenére – mindenkinek ajánlhatom, akit érdekel Afrika és a globalizáció kérdés- köre, de azoknak is, akik csupán arra kíváncsiak, hogy mi történik egy vonzó és kelendő áru piacra kerülésének kezdetén. Mindazonáltal óvakodjunk attól, hogy pusztán ebből az egy filmből ítéljük meg egész Afrikát. A fekete kontinensnek sok arca van, s a filmben bemutatott arc csak egy a sok közül. Szerencsére.

Darwin rémálma (Darwin's Nightmare) 2004

Írta és rendezte: Hubert Sauper Közreműködők: Sandor Rieder, Nick Flynn Operatőr: Hubert Sauper

Hangmérnök: Cosmas Antoniadis

Vágó: Denise Vindevogel

Hangmérnök: Veronika Hlavatsch

Producer: Edouard Mauriat, Antonin Svoboda, Martin Gschlacht, Hubert Toint, Hubert Sauper

Készítette: Mille et une productions, Párizs; Coop99 Film Produktion, Bécs; Saga Film, Brüsszel

Magyarországon forgalmazza a Budapest Film